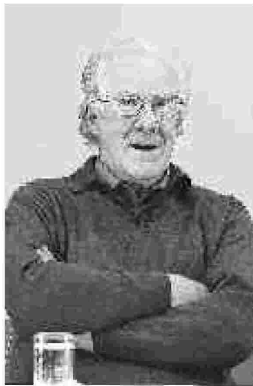

Η άδηλη ρίζα της «γλωσσικής στροφής» της Φιλοσοφίας

(Ολη σκεδόν η σύγχρονη θεωρητική σκέψη αποτελεί πολυσχιδή προέκταση μιας μείζονος εκτροπής που καταχωρίστηκε στο φιλοσοφικό αρχείο του 20ού αιώνα υπό την επωνυμία «γλωσσική στροφή». Στο κείμενό του Λογική, Φιλοσοφία, «γλωσσική στροφή», ο Μπαντιού εντοπίζει και ανατέμνει την άδηλη ρίζα αυτού του φαινομένου. Το ακόλουθο απόσπασμα συμπυκνώνει τη διάγνωση μιας ανυποψίαστης σύμπλευσης στις απαρχές της εκτροπής. Προέρχεται Από το Είναι στο Συμβάν, υπό έκδοση στη σειρά αληθεία, εκδ. **Πατάκη, ΔΒ**)

Η γλωσσική στροφή έχει, όπως ξέρουμε, δύο όψεις φαινομενικά αντιτιθέμενες, όπου δεσπόζουν δύο κύρια ονόματα: Wittgenstein και Heidegger. Από τον πρώτο θα συγκρατήσουμε τη διατύπωση σύμφωνα με την οποία ο κόσμος και η γλώσσα είναι απόλυτα συνεκτατοί, με τα όρια του μιν να είναι ακριβώς τα όρια της δε. Από τον δεύτερο θα συγκρατήσουμε ότι η σκέψη σε καιρούς απόγνωσης είναι πρωτίστως όδευση προς τη γλώσσα, ή, όπως ο Heidegger λέει με αφορμή τον Rilke, «υπάρχει εγκάλυψη επειδή κρύπτεται η ουσιώδης περιοχή, αλλά μένει η ωδή που ονομάζει τη

«Αλήθειες παράγει η επιστήμη, η πολιτική, η τέχνη και ο έρωτας», υποστηρίζει ο σπουδαίος σύγχρονος φιλόσοφος Αλέν Μπαντιού.

τη». Σε κάθε περίπτωση, ο τόπος όπου διακυβεύεται το πεπρωμένο της σκέψης είναι ακριβώς το σύνορο του λεκτού. Και για να υπάρχει ένας τέτοιος τόπος, πρέπει τα μαθηματικά, συρρικνωμένα στην υπολογιστική

και τυφλή λογική, να μιν είναι σκέψη.

Ο Wittgenstein θα υποστηρίξει συγχρόνως:

1. «Τα μαθηματικά είναι μια λογική μέθοδος» (Tractatus, 6.2)...

2. «Η πρόταση στα μαθηματικά δεν εκφράζει καμιά σκέψη» (Tractatus 6.21).

Και ο Heidegger θα συρρικνώσει με την ίδια χειρονομία τα μαθηματικά στην υπολογιστική διάσταση της τεχνικής κυριαρχίας: «Συμβαίνει έτσι το είναι του όντος να γίνεται στοχασίμο μέσα στον καθαρή σκέψη των μαθηματικών. Το κατ' αυτόν τον τρόπο υπολογισμοί και ενταγμένο στον μαθηματικό λογισμό είναι, καθιστά το ον κάτι το επιδεικτικό κυριαρχίας στους κόλπους της μοντέρνας τεχνικής με τη μαθηματική της δομή».

Έτσι, ο Wittgenstein και ο Heidegger συμμερίζονται την ταύτιση των μαθηματικών και της λογικής, στους κόλπους μιας υπολογιστικής διάταξης όπου η σκέψη δεν είναι πλέον σκεπτόμενη. Και ο ένας και ο άλλος στρέφουν αυτή την ταύτιση προς την προσφυγή στο ποιήμα, ως εκείνο που, μέσα στη γλώσσα, επιμένει να συνάδει με την κατονομασία αυτού που αποσύρε-

ται. Σύμφωνα με τον Heidegger, δεν μας μένει παρά η ωδή που ονομάζει τη Γη. Όμως, ο Wittgenstein θα γράψει επίσης: «Σκέφτομαι πως έχω συνοψίσει τη στάση μου απέναντι στη φιλοσοφία όταν είπα: η φιλοσοφία θα έπρεπε να γράφεται σαν μια ποιητική σύνθεση».

Η γλωσσική στροφή είναι έτσι η ουσιώδης συσχέτιση, φιλοσοφικά θεσμισμένη, ανάμεσα αφενός στην υπολογιστική ταυτότητα των μαθηματικών και της λογικής, που είναι υφαίρεση της σκέψης προς όφελος μιας τυφλής και τεχνικής δύναμης του κανόνα, και αφετέρου στην αρχι-αισθητική προσφυγή στην ειρηνοποίηση και διαυγασιμένη δύναμη του ποιήματος.

Το πρωτόκολλο μιας ρήξης μ' αυτή τη φιλοσοφική διάταξη απαιτεί κατά συνέπεια τουλάχιστον δύο χειρονομίες...

Η πρώτη είναι η κριτική επανεξέταση του ποιήματος ως ερείσματος μιας αρχι-αισθητικής σύλληψης του πεπρωμένου της φιλοσοφίας...

Η δεύτερη χειρονομία είναι μια επαναθεωρημένη αποσύνδεση της λογικής και των μαθηματικών, ικανή να αποδώσει στα μαθηματικά την σκεπτόμενη διάστασή τους...